Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 50(56) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. lapkričio mėn. 2 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

APIE TAI, KĄ VISI PAMIRŠO.

Priklausau, berods, prie tų žmonių, kurie turi labai daug sumanymų ir projektų. Atsimenu, kartą viename posėdyje pasiūliau įsigyti nuolatinę salę. Pirmininkaujantis, išklausęs mano pasiūlymą, atsiliepė: „Svajotojas, Tamsta esi." Žinoma, pasiūlymas liko pasiūlymu.

Savo metu „Vilniaus Aide" buvau siūlęs įsteigti aukštesniuosius lietuvių kalbos ir literatūros kursus Vilniuje. Turėjau viltį, kad tuo gyvuoju klausimu susidomės mūsų kalbos ir literatūros mylėtojai. Dėja. Nieks neatsiliepė. Kiek vėliau tame pačiame laikraštyje parašiau straipsnį ragindamas susirūpinti mūsų mokyklų Rytų Lietuvoje istorija, žinių rinkimu apie jų gyvenimą. Tuščios pastangos. Nedaug trukus paliečiau ta pačia kryptimi teatro istorijos klausimą. Taip pat nieks neatsiliepė.

Žodžiu, projektų buvo, rodos, labai gerų, bet nei vienas neįvykintas. Kodel taip atsitiko ne tik su mano, bet ir su kitų sumanymais, reikėtų panagrinėjus mesti tiesos žodelis ne vienam mūsų šeimynos nariui į akis. Bet tai sukeltų mūsų tarpe tik įtarimų, vienas kito kaltinimų, ko mums reikėtų vengti.

Nežiūrint to, kad mano sumanymai susilaukia liūdno galo, aš dar mėginsiu kai ką pasiūlyti, ar, geriau pasakius, priminti, ką jau visi pamiršo. Gal būt, kad ir šis mano sumanymas sulauks anų sumanymų likimo, gal būt, kad ir dabar aš pasiliksiu tik su sumanymu, bet vis tik mėginsiu...

Turiu galvoje teatrą, — vaidinimus. Ši sritis yra visų mūsų pamiršta, nustumta paskutinėn vieton. Kodel taip atsitiko sunku pasakyti, bet viešieji lietuviški vakarai mūsų tarpe dabar yra didelė retenybė. Tiesa, sodžius toje srityje senai pralenkė Vilnių. Dabar jau beveik sunku rasti Rytų Lietuvoje lietuvių gyvenamas sodžius, kuriame per metus nebūtų suvaidintas bent vienas vakaras. Tuo tarpu pas mus Vilniuje, aš bent neatsimenu, kada buvo viešas vakaras, ir nesigirdi, kad kas nors jį ruoštų.

Sakoma, laiko nėra, visi užsiėmę, turį po keletą pareigų. Labai malonu, kad esame darbštūs žmonės, bet giliu mano įsitikinimu, prie gerų norų surastumėm laisvą laiko valandėlę ir tam, visų pamirštam, dalykui. O juo labiau, kai mes turime tiek maža viešų sueigų, kuriose galime pasidalinti įspūdžiais, mintimis; kad kartais tiesog jautiesi visai atskirtas nuo kitų tautiečių, lyg jų čia nebūtų, lyg jie gyventų už šimto mylių, kai tuo tarpu gyvename viename mieste, vienoje gatvėje, o retai kada susitinkam, pasimatom. Bet tas dar netaip svarbu. Daug svarbiau jaunimas, kurį stengiasi paimti į savo rankas neprašyti globėjai. Ta globa jiems lengvėja todel, kad mūsų jaunimui atimta yra net kukliausios ir nekalčiausios pramogos. Mūsų jaunimas neturi jokių savo pramogėlių vietų. Šokių vakarai uždrausta, vaidinimų nėra. Ir manoma, kad jaunimas susyk sutiko su tuo nusistatymu ir jau išsižadėjo to, kas jam priklauso. Toli gražu taip nėra. Jaunimas turi linksmintis ir linksminasi. Bet kur? Žydų kinuose[1]) ir lenkų teatruose, kartais bernardinkoj ir kitur. O juk ir kinai, ir teatrai yra svetimoj dvasioj vedami ir mums neduoda jokios naudos. Čia, žinoma, maža gelbės: pamokslai, priminimai, grąsinimai, čia reikia veikti kita kryptimi, reikia jaunimui duoti kartas nuo karto pramogų, vakarėlių, vaidinimų, susirinkimų su vispusiška pograma ir t. t. O **ypač gerų vaidinimų!** Štai kas reikia atminti kalbant apie lietuvių teatro reikalą Vilniuje, o juo labiau, kad minėti globėjai visomis išgalėmis duoda mūsų jaunimui visa tai, kas yra svetima, ir paniekinančiai atsiliepia į visa tai, kas yra mums, lietuviams brangu ir gerbtina. Pagalvokime apie tai. Visų pirmą gal gi atsilieptų teatro ir bendrai vaidinimo senieji mėgėjai, ir nors tomis jėgomis, kokias turime, pasistengtų dažniau suvaidinti lietuviškus vakarus Vilniuje.

R. Maekevičius.

*) Ir miesto kinas nemažiau mūsų jaunuomenei žalingas. **Red.**

Tautų Lygos atstovas Vilniuje.

Pereitą antradienį (X-29 d.) atvyko Vilniun Tautų Lygos tautinių mažumų sekcijos pirmininkas ispanas Auguirre de Carcer. Lenkų laikraščiai pranešė, kad jis atvykęs Vilniun miesto pasižiūrėti. Iš tikrųjų, jis atvyko čia susipažinti su lietuvių gyvenimu. P. Auguirre de Carcer, Lenkijos užsienių reikalų ministerijos tarėjo p. Tarnowskio, Vilniaus Vaivados asmeniško sekretoriaus ir dar vieno asmens lydimas, atsilankė Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Čia jis teiravosi, kaip gimnazija vadinasi, kiek joje mokosi moksleivių, kiek yra mokytojų, ar jų tarpe nėra Lietuvos piliečių, ar nėra lenkų mokytojų, kokia dėstomoji kalba, kiek gimnazija gauna iš valdžios pašalpos ir kas gimnaziją išlako?

Svečiui buvo pasakyta gimnazijos pavadinimas, buvo paaiškinta, kad gimnazijoje mokosi 340 moksleivių, juos moko 24 mokytojai ir jų tarpe 3 lenkų kilmės, visi jie Lenkijos piliečiai, kad gimnazijoje lenkų kalba ir Lenkijos istorija su geografija dėstoma lenkų, o kiti — lietuvių kalba, kad gimnazija iš valdžos negauna nė mažiausios pašalpos ir, kad ją išlaiko Liet. Šviet. dr-ja „Rytas". Paskui visi aplankė dvi klases (mokiniai jau buvo paleisti, nes buvo po rytmetinių pamokų), mokytojų kambarėlį, salę ir fizikos kabinetą; mokytojų kambarėlyje būdami apžiūrejo vieną kitą žemėlapį, labiausiai palydovai ir atstovas įdomavosi Europos politiniu žemėlapiu, kaip jame išvestos valstybių sienos ir kur pažymėtas Vilnius. Reikia pastebėti, kad šis žemėlapis yra išleistas Berlyne, į ką ir buvo atkreipta svečių domė. Girdėjome taip pat, kad nepaprastas svečias taipogi lankėsi „Ryto" pradžios mokykloje (Literatų 11), kur irgi daug domės kreipė į tokį pat žemėlapį. (Šis žemėlapis legaliu būdu atgabentas iš užsienio).

Nuostabu tiktai, kad p. Tautų Sąjungos atstovas teiravosi apie lietuvių gyvenimą Vilniuje asistentų lydimas tik ten, kur jie p. atstovą nuvesdavo. O visai neatsilankė, kaip teko patirti, „Ryto" dr-joj, kur būtų gavęs visas žinias. Tokiu būdu, tikrojo mūsų gyvenimo vaizdo p. atstovas negavo ir negalėjo gauti del suprantamų priežasčių.

Lenko balsas apie savo mokyklas.

„Svarbu ir naudinga rimtai pagalvoti apie bendrą auklėjimo ir mokymo darbą, tik čia tegul atsiliepia žmonės, kurie tikrai turi ką šiuose klausimuose pasakyti. Tegul pirmieji prabyla tie, kurie nelaisvės metu prie sunkiausių sąlygų su pasišventimu ir nesibijodami persekiojimų ir kalėjimų organizavo slaptas mokyklas, ėjo nuo sodžiaus į sodžių, nuo pirkios į pirkią ir mokė skaityti bei rašyti, žadindami mylėti tą (tėvynę), kuri nežuvo. Tegul jie pasako, apie kokią liaudies mokyklą svajojo, kaip suprato liaudies švietimą. Tegul balsą kelia užsitarnavusieji veikėjai savo kaulais ir krauju čionykščiai, tegul pataria ir padeda" — taip iš Braslavės rašo į „Słowo" p. I. Staniševskis. Iš tikrųjų, jeigu su lenkų mokykloms dabar nelengva, tai ką besakyti apie lietuviškąsias?

Vis tik atsiminimai, kaip prie rusų dirbo lietuvių ir lenkų mokytojai, turėtų mūsų visus mokytojus pažadinti nemažiau darbo ir pasišventimo tam darbui dėti dabar. Kas apdovanotas visuomenės pasitikėjimu, o to darbo nedirbtų — prasižengtų prieš visą tautą. Nuo sodžiaus į sodžių, nuo pirkios į pirkią! Kaip saulės spinduliai, tegul lietuvių gimtoje kalboje šviesa plečiasi per mūsų mokytojus.

Silezijos lenkų reikalavimai.

„Gazeta Warszawska" Nr. 311 praneša, kad šio mėn. 26 dieną Katovicuose įvykęs didelis trijų partijų: Krik-demokratų, N. P. R. ir P.P.S. mitingas, kuriame dalyvavę apie 5000 žmonių. Pirmininkavo žinomas lenkų veikėjas Korfanty. Kaip jis, taip ir kiti kalbėję labai aštriai. Laikraštis rašo: „Prakalbų rezultatu buvo priimta rezoliucija, kurioje susirinkusieji reikalauja: asmens laisvės, gyvybės apsaugos ir piliečių sveikatos (?), rinkimų teisės laisvės, neaprėžtos teroru ir papirkimais, žodžio ir rašto opinijos laisvės, o ypatingai kuogreičiausio spaudos dekreto panaikinimo; susirinkimų laisvės, teismų laisvės sugrąžinant kuogreičiausiai teisėjų nepašalinimo įstatymą.

Kiti, nemažiau griežti, mitingo reikalavimai, liečia vietos klausimus.

POLITINĖ APŽVALGA.

Anglijoje nors valdo darbininkų valdžia, bet bedarbių skaičius padidėjo. Loyd Džordžas pakelia galvą ir agituoja prieš Makdonaldą ir konservatorius. Darbininkams jis žada padalinti dvarus. Darbo Partijai reiškiama nesitenkinimo net saviškių tarpe ir štai delko. Dabininkai nesulaukia, kada Makdonaldas pradės mokėti rinkimų vekselius, tai yra kada darbininkams pagerins būvį, kaip tai visur žadėjo. Egipte anglams teko daug nusileisti, maža laimėjus. Palestinoje arabai apdaužė žydus ir dabar žydai reikalauja sau iš anglų paramos. Amerikoje Makdonaldas, atrodo, didelių laimėjimų negavęs. Gal del to darbininkų valdžia taip puola bolševikų glėbin, sutikdama su jais pradėti prekybą. Čia anglai viliasi pigiai išpirkti visa, ko dabar Rusijos proletarai nebrangina ir dar nesuspėjo sunaikinti. Koservatoriams vis tik tokie „gešeftai" nepatinka ir laukiama, kad atidaromoje parlamento sesijoje teks Makdonaldui gintis nuo konservatorių, o savoje partijoje nuo darbininką atstovų

Rusijos diplomatai mezga su anglais diplomatinius ir prekybos santykius, o darbininkų sąjungos „profsojuzai", spalių iškilmėms duoda „atsakymą Chamberlainui", pastatę 15 tankų karo tikslams. Anglams pradėjus su rusais tartis, Rusijos vokiečiams pasidarė tikras pragaras ir vokiečiai kolonistai, netekę kantrybės, pradėjo iš Rusijos bėgti. Bėga ir tie, kurių tėvai prieš 150 metų Rusijon buvo atvažiavę. Daug jų pardavė namus ir ūkį pusdykiai ir, ranka pamoję, važiuoja iš to „socialistų rojaus". Maskvon suvažiavo tokių vokiečių apie 6000. Taip žmogaus sąžinės nevaržė jokia carų ir žandarų reakcija, kaip dabar varžo vadinamos socialistų „lygybės" ir „laisvės". Pardavę namus už 60 rublių, lovas ir stalus už 60 kapeikų, kėdes po 20 kap., bėga iš Rusijos, nes vokiečiai dar turi kur bėgti. Bolševikų komisarai nežino, kas su jais daryti. Palikti juos, reiškia versti badauti ir mirti. Jau Maskvoje iškrito sniegas ir šalta. Nesenai iš Rusijos išvažiavo švedai, dabar bėga vokiečiai. Jie brangina savo tikėjimą ir nori po daugelio metų kentėjimų laisviau atsidusti, negirdint tų nuolatinių, jau įkirėjusių žodžių: „socializmas", „revoliucija", „mes darbininkai", „proletariatas", „bedieviai". Šeši tūkstančiai vokiečių į tai pamojo ranka ir viešai pareiškė Maskvos Stalinams ir Europos beširdžiams masonams: „mes be savo Dievo gyventi negalime. Visa metame, tik leiskite mus iš to pragaro".

Lenkai ne taip senai piktinosi del lietuvių ir vokiečių prekybos sutartise. Dabar patys baigia derybas su vokiečiais del panašios prekybos sutarties. Vokiečiams žadama leisti vežti Lenkijon savo prekes tokiomis pat sąlygomis kaip kitos valstybės. Lig šiol prancūzai turėjo čia lengvatų, tokias pat gaus vokiačiai. „Kurj. Warszawski" pastebi, kad sulyginus vokiečiams ir prancūzams įvežimo sąlygas, vokiečiai, arčiau būdami, prekes pigiau Lenkijoje pardavinės. Liūdnai laikraštis pastebi, kad lenkai neturės ko Vokietijon vežti.

— Kinijos diktatorius Čan-kai-šekas pats vesiąs kariuomenę prieš sukilusius generolus; jis išleido į kiniečių tautą atsišaukimą, nukreiptą prieš komunistus, kaipo didžiausius, visa kas tautiška, priešu.

Visų Šventė ir Vėlinės.

Kristaus Bažnyčia yra žemėje kovojanti, skaistykloje — kenčianti ir danguje turinti pilną laimę. Yra tarp jų artimiausias ryšys, nes sudaro vieną Kistaus Bažnyčią t. y. vieną didelę šeimyną, kuri Kristui jau parodė ir dabar rodo savo ištikimybę, gyveno ir dabar gyvena pagal Jo mokslą.

Dangaus laimingieji baigė savo vargus, turi Dievo regėjime pilniausią ir amžiną laimę. Patys laimingi, jie trokšta laimingųjų skaičių padidinti ir savo užtarimu pas Aukščiausįjį padeda mums žemėje ir esantiems skaistykloje. Juos mes vadiname šventaisiais ir laimingaisiais. Jiems pegerbti Katalikų Bažnyčia skiria kasmet lapkričio 1 dieną. Daugelį iš jų Bažnyčia mums vardais yra nurodžiusi ir jiems pagerbti yra paskyrusi atskiras dienas. Visų Šventėje minime visus šventuosius, nes daug daugiau yra dangaus tarėjų, kurių Dievo Apvaizda nėra mums pareiškusi ir per Bažnyčią viešai šventaisiais paskelbusi. Jie mus užtaria ir mums padeda, mes jiems esame dėkingi ir gerbiame juos.

Bet mirusiųjų skaičiuje yra daug, kuriems už nedidelius nusidėjimus arba už nevisišką atsilyginimą žemėje Aukščiausiojo teisingumui, tenka iškentėti sau tinkamas bausmes ir prieiti prie dangaus verto skaistumo. Katalikų Bažnyčia visais amžiais ragino ir ragina gyvuosius padėti jiems savo maldomis, pasninkais ir duosnumu pavargėliams. Kad tą pareigą labiau mums priminus, Bažnyčia skiria tuoj po Visų Šventės Vėlinių dieną. Tą d eną laikomos iškilmingai bažnyčiose gedulingos pamaldos. Nėra šeimynos, kurioje nebūtų kas nors numiręs. Katalikai pasimeldę tą dieną už numirusius, apžiūri savo giminių kapus. Vietomis, ypač Vilniuje kapines nušviečia ir gėlėmis išpuošia. Žodžiu, tą dieną viešai reiškiama gyvas ryšys tarp mūsų ir mirusiųjų. Ypač tą dieną kiekvienas kapas, tarytum, sako: „Šiandie man, rytoj tau. Perdaug neieškokite šio pasaulio turtų ir kitokių gėrybių, gyvenkite santaikoje ir ruoškite sau ir savo kraštui geresnę ateitį".

Katalikas.

Iš mūsų draugijų gyvenimo, Mikalavėlio, Švenčionių apskr. Šv. Kazimiero draugijos skyriaus nariai.

Lietuvių padėjimas Vokietijoj.

Nesenai Berlyne įvyko Vokietijos tautinių mažumų konferencija, kurioj dalyvavo ir Vokietijos lietuvių atstovas. Iš jo kalbos paaiškėjo lietuvių padėjimas, kuris taip atrodo.

Vokietijos lietuviai gyvena Rytprūsiuose, nuo šiaurinio iki vakarinio rubežiaus į pietus iki pietinių Prėgliaus upės prieupių ir iki Prėgliaus, į vakarus iki Deimės ir iki Kuršių Marių, vietomis visais kaimais, kaip štai Nemunyne, Gilijoj, Tovėj, Sen Ysėj, Lujėj, Karklėj, Ugijo, Kastauniuose, Sen. Susimilkiuose, Nauj. Susimilkiuose ir t. t. arba mažoj kaiminystėj, arba ir atskirai. Minėtuose kaimuose gyventojų 95 procentai (daugiausiai tai yra žvėjai ir keli mažesni ūkininkai) kalba lietuviškai. Visame mažumos krašte lietuviškai kalbančių gyventojų skaičius siekia 90—100.000. Yra dar daugiau tokių, kurie iš tėvų dar moka lietuvių kalbą, tačiau tarp vokiečių nadrįsta lietuviškai kalbėti.

Po 1870—71 mt. karo mokyklose uždraudė vaikus mokyti lietuviškai. Kaimai, kurie iš pat senovės lietuviškus vardus turi, suvokietinami, arba pavadinami visai naujais vokiškais vardais; bet dar daugelį kaimų su lietuviškais vardais randame iki pat Ullės ir Deimės upių, kas parodo jog lietuviai buvo seniausieji šio krašto gyventojai.

Tilžės miestas pagal paskutinį vokiečių surašinėjimą turėjo 50 384 gyventojus. Iš jų sulig pavardėm maždaug 24.000 yra lietuviškos kilmės.

Jų didžiausia organizacija yra „Vokietijos Lietuvių Susivienijimo organizacija" su centru Tilžėje; susivienijime susispietusios visos kitos lietuvių draugijos, veikiančios už lietuviškumo išlaikymą, taip štai Liet. Giedotojų draugija, Liet. Dvi atininkų draugija, Liet. Spaudos draugija, Liet. Darbininkų Draugija.

Kai dėl mokyklų vyriausybė iki šiol dar nepripažino jokių teisių lietuviams. Todėl „Vok. Liet. Susivienijimas" įteisė kalbos kursų ir vakarėlių. Pasiųsta prašymas į Gumbinės valdžios prezidentą, kad leistų įtaisyti liet. kalbos kursą mokyklą lankantiems, bet reikalavo, kad išduotų tų vaikų tėvų pavardes.

Vokietijos vyriausybė turėtų griežtai daboti lietuvių teises. Juk Vokietija Tautų Sąjungoje taip karštai stojo už kitose valstybėse gyvenančių tautinių mažumų teises! Lietuviškų kaimo vardų, iš kitur parsigabentų vokiečių apgyvendinimas tokiuose kraštuose, kurie lietuvių apgyventi, vienok parodo jog lietuviškumo išnaikinimas vis tolyn varomas.

Lietuviškieji Pamario gyventojai, kurie paskutiniuose metuose per tvanus labai didelių nuostolių turėjo, turėtų būti sušelpiami. Ir bažnytiniuose dalykuose aiškiai pasirodo noras lietuvius skriausti. Tūli kunigai tiktai visai silpnai temoka lietuviškai, o lietuviškosios Dievo pamaldos laikomos nepatogiu laiku.

Neužtenka, kad lietuviškumą išlaikyti iš vokiečių pusės tiktai pritariama. Vokiečių tauta pati turėtų iš savo kultūros priemonių gausingumo, kaip tas tokiai tautai pridera, suteikti paramos prielankiausiu būdu. Vienok prūsų lietuviams dabar jau užtektų, jei galėtų pasidžiaugti nors dalimi tos valdiškos pašalpos, kuri vokiečių tautinėms mažumoms suteikiama kitose žemėse, pavyzdžiui, kaip Lietuva daro su savo vokiškąja mažuma, suteikdama jai visas tiktai galimas teises.

Lietuvių tautinei mažumai turi būti suteiktos visos jai priklausančios teisės.

„Rytas".

Vytautui Didž. paminklas Kaune.

Vytauto D. Komitetas galutinai nutarė statyti Vytautui D. didelį visos tautos paminklą Kaune. Paminklas bus papuoštas iškalbingais, istoriniais vaizdais, tinkamais Vytauto D. genijaus didingumui. Kiti komitetai kviečiami prisidėti prie to paminklo statybos. Gyviausiai ruošiasi prie Vytauto jubiliejaus Lietuvos kariuomenė.

— Prancūzų ministerių kabinetas dar nesudarytas. Socialistai nesutiko remti Deladier ir šis atsisakė tverti vyriausybę.

— Čekoslovakijoje rinkimų į parlamentą reezultata gerai dar nežinomi; spėjama, kad komunistams šie rinkimai nepasisekė.

— Hamburge ir Leipcige (Vokietija) komunistai suruošė demonstracijas; įsikišo policija ir juos išvaikė; sušmta apie 50 asmenų.

— Amerikos policija susekė, kad kėsintasi prieš prezidentą Huverį, kada šis važiavo traukiniu; policijai pasisekė neprileisti prie nelaimingo nuotykio.

— Berlyne daug kalbama del pavogto iš italų pasiuntenybės šifro, įpainiota rusų bolševikų pasiuntenybės valdininkai.

PASIMOKĖ.

(Pabaiga).

Štai ir valsčius. Jau trečia valanda ir tuojau prasidės rinkimai. Prie valsčiaus pilna žmonių.

— O tu, Kazy, ko neini į rinkimus?— klausia vienas praeivių.

— Ot apsieis ir be manęs! Vaitu neišrinks, o žiopsoti gaila laiko.

Netrukus valsčiaus kieman grūste prisigrūdo žmonių. Daugiausiai vyrų, bet matėsi ir bobelių, kurios susirinkusios kiemo kampe, dalijas nugirstomis per visą savaitę žiniomis. Pasiklausius iš šalies galima sužinoti, kad šiemet bus vedybų, krikštynų, pakasynų ir kitų panašių naujienų. Kitame kiemo kampe žmonės susispietę į krūvą klausosi Staniulių Juozo kalbos.

— Broliai! nebūkime kvaili! Nesiduokime vedžioti už nosies! Daug kas mūsų prisirašę prie lietuviškų draugijų, tad eikime išvien! Nepasiduokime... Statykime savo kandidatus! Išrinkime valsčiaus tarybon savo žmones! Taip pat ir seimelin. Mūsų žmonės ir mokesčius nustatys ir užtars mūsų reikalus. Balsuokime tik už savuosius. Rinkime visi iš vien, nes vienybėj galybė!

Tolimesnio Juozo kalbos žodžius pertraukė galingas susirinkusiųjų „Valio". Bet štai pasirodė išraudonavęs, pribėgusiomis krauju akimis ir kumštis sugniaužęs mums jau žinomas Jonas.

— Vyrai! — suriko jisai visu balsu.

— Ką jūs manot?!... Kam jūs klausot to Staniulio?! Nesusidėkite su juo ir peršamais lietuviais, nes visi pražūsite! Galite dar ir į kalėjimą pakliūt ir patupėt keletą metų, kaip sėdėjo jis pats! Jūs manote, kad aš ponus myliu?! Nekenčiu, kaip tų piktųjų dvasių (tai pasakęs apsidairė), bet išgirdęs, ką tas avingalvis kalba, pagailo man jūsų. Klausykite manęs, nes visi mane gerai pažįstat ir žinot, kad aš visuomet jums geisdavau tik gera!

— O už ką Staniulis sėdėjo? — pasigirdo balsas iš minios.

— Už ką?! Ogi daug už ką. Jei norit, tai aš jums galiu papasakot. Jis ir savo mokyklos norėjo, kažkokius prašymus rašė, ir kalbino žmones prie kaž kokios lietuviškos draugijos. Kalbino prisirašyti ir mane, bet aš ne toks kvailas, kaip kiti. Pragyveno, sakau, mano tėvai be šitų draugijų, apsieisiu ir aš be jų. Kaip matot, didesnio prasikaltimo nei prieš Dievą, nei prieš žmones ir būti negali. Bet gi ir kliuvo jam! Tai gera pamoka ir jums! Ir sakau dar kartą, jei nepaklausysite manęs, visi rytoj labai ir labai gailėsitės...

Jonui bekalbant Staniulio nebuvo. Jis buvo nuėjęs pas raštininką pasitarti del savo kandidatų sąrašo. Grįžo atgal, kai Jonas paskutinius žodžius tesakė.

— Šalin, niekše! Šalin išdavike! — sušuko Staniulis. Ir striukai būtų buvę Jonui...

Tuo tarpu suskambino skambutis. Prasidėjo rinkimai. Visiems nutilus, rinkimų pirmininkas pranešė susirinkusiems rinkimų tvarką.

Staniulis surašinėjo sodiečių lapą. Daug kas norėjo, tiesiog bijojo eiti į valsčiaus tarybą.

Pirmininkas skaito sąrašus, tarp jų pirmą Staniulio:

— Mikas Žemaitis, ūkininkas 40 metų...

— Ne, ne! aš nebusiu aš nenoriu, prašau mane išbraukti!

— Mikai! kas tau pasidarė?! Tu turi būti, esi susipratęs lietuvis!

— Ne, ne! Aš negaliu, aš bijau..

— Taigi tuo pačiu, kad vienas kandidatų atsisako, šis lapas likviduojamas— ne tai linksmu, ne tai pašiepiančiu balsu iš lėto tarė pirmininkas.

Rezultatai kuoblogiausi. Nors N. valsčiaus ponų skaičius sudaro, palyginamai, labai mažą skaičių, tačiau jie vieni įeina į valsčiaus tarybą. Rinkimai pasibaigė. Visi skirtosi į namus. Vieni linksmi, kaip kad Jonas su Petru, kiti sučiaupta burna ir sugniaužtomis kumštimis.

Juozas Staniulis irgi nuliūdęs.

— Sveikas Juozai! -- šypsodamas ištęsia ranką p. Vižinskis.—Na, kas gero?

— Nieko gero... Bet gi, ponai, ir pasisekė jums šiandien. To, žinot, aš nesitikėjau.

Taip jiems besišnekant prisiartino ir mūsų pažįstamieji Jonas su Petru.

— Kodel, ponuli, išrinktųjų sąraše mūsų nebuvo? — užklausė Jonas.

— Šalin, kvailiai! Nėr man laiko su jumis šiandien kalbėtis.

— O kodel gi, ponuli, vakar turėjai?— jau piktu balsu klausia Jonas.

— To jūs, kvailiai, ir nežinote! — atrėžė ponas Vižinskis ir, pasiėmęs Staniulį už parankės, nužingsniavo klebonijos linkui.

Dabar tik mūsų gudruoliai suprato, kad jie ponui tik tol buvo reikalingi, kol jam reikalingi buvo jų balsai per rinkimus. Suprato, kad šiandin savo broliams mužikėliams padarė didelę skriaudą, bet atitaisyti buvo jau per vėlu.

V.

Chr. Schmidt.

Trys plėšikai.

(Iš vokiečių kalbos).

Trys plėšikai užmušė ir apiplėšė turtingą pirklį. Pagrobtus jo turtus sunešė urvan ir jauniausią iš savo tarpo nusiuntė miestan nupirkti valgomųjų.

Likusieji du ėmė tarp savęs kalbėti:

— Argi mes su tuo vaikėzu dalinsimės turtais. Geriau jį nudėsime, tuomet jo dalis liks mums.

Jaunas plėšikas, eidamas miestan, galvojo:

— Aš nesidalysiu su savo draugais. Nunuodysiu juos ir turtai liks man vienam.

Jis mieste pripirko valgomųjų ir gavęs nuodų įpylė jų į vyną, ir visa tai nešinąs sugrįžo iš miesto.

Vos įžengė urvan, šoko abudu plėšikai ir įsmeigė durtuvą jam krūtinėn. Užmušę sėdosi čia pat pietauti. Valgydami ir gėre užnuodytą vyną, nuo kurio nedaug trukus pamirė abudu baisiausiuose skausmuose.

Kiek vėliau rado visus tris plėšikus negyvus tarp prikrautų aplink turtų.

Rudenėlis.

Jau ilgos dienelės
Visai sutrumpėjo,
Ruduo darganotas
Pas mumis atėjo.

Beveik kasdienelė
Lietus šaltas lyja,
Geltoni lapeliai
Nuo medžių tik byra.

Kiekvieną rytelį
Šalnelė juos šaldo
Vaikus vargdienėlius
Gerokai įbaido.

Žolelė nudžiūvo
Ji stypso pabalus,
Rūtelė nuvyto
Ir stovi sušalus.

Nei paukščiai nečiulba,
Nei žvėrys nežaidžia
Tik šaltas vėjelis
Į langines beldžia.

Jau viskas nurimo,
Jau viskas nutilo,
Tik juodas varnelis
Vien krunksi už šilo.

1929-X-1 d. *J. Kuzminas.*

Gaila man...

Gaila man berneliui,
Gaila man jaunajam
Jaunos našlaitėlės,
Didžių jos vargelių.

Nėra jai močiutės,
Nė seno tėvelio,
Nėra jai sesutės,
Nė jauno brolelio.

Ją spaudžia vargelis,
Nei kiek negailėja,
Jauna našlaitėlė
Tik ašaras lieja.

Kiekvieną dienelę
Ji eina pas žmones
Iš jų ji maldauja
Mažos nors malonės.

O jūs, geri žmonės,
Našlaitę priimkit.
Ir kaip tiktai galit
Jūs ją nuraminkit!

O Dievas Aukščiausias
Už tai jums atlygins
Ir jūsų laukuose
Javus geriau dygins...

J. Kuzminas.

KORESPONDENCIJOS.

Korespondencijos vietoje. Visi gerai atsimename 1927 metus, kai buvo uždaryta Mokytojų Seminarija Vilniuje ir apie 50 lietuvių liaudies mokyklų Vilniaus krašte. Daug buvo dėta pastangų, kaip „Ryto", taip ir vietos gyventojų, kad atgavus tas mokyklas. Bet viskas nuėjo veltui — mokyklos kaip buvo uždarytos, taip ir pasiliko. Ir apie 2000 lietuvių sodžiaus vaikų negali mokytis savo gimtoje kalboje.

Šio mėnesio pradžioje suėjo lygiai dveji metai nuo to skaudaus lietuviams smūgio. Per tą laiką stengiamasi grynai lietuvių gyvenamuose vietose steigti lenkiškas mokyklas, nors žmonės reikalauja „Ryto" mokyklų. Štai porą faktų: Barčių ir Vydenių sodžiaus gyventojai, sužinoję, kad jų sodžiuose steigiamos lenkiškos mokyklos, nusiuntė pas mokyklų inspektorių delegacijas, kurios pareiškė jam, kad gyventojai dar kartą prašo „Ryto" mokyklų. P. Inspektorius betgi delegacijų prašymo neišpildė ir jos sugrįžo namon nieko negavusios.

Bet žmonės yra pasiryžę kovot už savo mokyklas, nežiūrėdami, kad ir iš Panevėžio lenkų seminarijos būtų atsiųsti mokytojai, nes jau gerai žino savo teises.

Nuskriaustasis.

Viln.-Trakų apskr

Gaigaliai, Gervėčių vals. Nežiūrint to, kad sodžius jau apgudėjęs, čia dar prieš keletą metų gyvavo „Ryto" mokykla. Ją uždarius, įsteigta lenkiška, kuri veikia pas mus ir iki šiai dienai. Gyventojai betgi nenusileidžia ir kiek galėdami kruta tautinio susipratimo dirvoje. Pav. vasarą įsisteigė Šv. Kaz. Draugijos skyrius, kurian prisirašė apie 40 narių, o jau rugsėjo m. 29 d. suvaidino savo jėgomis viešą lietuvišką vakarą „Vargšas Tadas". Vakaras turėjo labai didelį pasisekimą, o juo labiau, kad Gaigalių jaunimas dar nepamiršo lietuviškų dainelių, kuriomis žavėjo susirinkusią publiką.

Švenčionių apskr.

Grybai. Mūsų sodžiaus ir aplinkinių sodžių gyventojai yra visi lietuviai. Žinoma, pasitaiko vienas-kitas, kuris jau pradeda graibytis lenkiškai, bet tokių labai maža. Iki šių metų beveik jokio gyvumo nebuvo. Šiemet gi, supratę, kad neorganizuotam ir tamsiam žmogui yra sunku gyventi, įkurėm Šv. Kazimiero Draugijos skyrių. Steigiamasis susirinkimas įvyko rugsėjo 18 d. Išrinkom valdybą, kuri pasižadėjo dirbti mūsų naudai ir judinti dar įmigusį jaunimą. Visa mūsų nelaimė, kad sodžiuj jau kelinti metai gyvuoja svetima mokykla, kuri stengiasi išplėšti iš mūsų vaikų kalbą ir lietuviškuosius papročius. Kad nors ir šiemet: mokytoja apdovanojo pirmamečius vaikus lenkiškais elementoriais, iš kurių liepė mokintis, nors mūsų vaikai lenkiškai nesupranta: vargins tik vaikučius, o nieko neišmokins. Reikėtų tėvų komitetui pareikalauti, kad mokintų lietuviškai, o nė lenkiškai, nes kitaip maža naudos bus. *K. K.*

Braslavės apskr.

Dūkštas. Mes negalime nieku gera pasigirti. Po 1920 m. pas mus atsirado saujelė atėjūnų, kurie susispietę Dūkšto stotyje, pradėjo rūpintis lenkų kalba pamaldomis. Ir buvo jiems užleista vietos mūsų bažnyčioje. Kadangi jie į jiems paskirtas pamaldas nesilaukė, jos savaime išnyko. Ta saujelė susilankė kun. Stupkevičiaus, kuris įsitaisė Dūkšto stotyje koplytėlę ir joje dabar laiko mišias kas šventadienis du kartus: anksti moksleiviams ir 11 val. suaugusiems, kaip tik tuo metu, kai parapijos bažnyčioje eina suma (kun. S. turėtų žinoti, kad tai draudžiama Bažnyčios įstatymais. RED.). Mes gerai numanome, kad tai daroma mūsų parapijos skaldymui ir mūsų nesusipratėlių viliojimui pas save. O tokių vistik atsiranda. Užsiminus apie kun. S., reikėtų papasakoti ir apie kitus dalykus. Jis yra trijų mokyklų (Dūkšto, Platūnų, Aliejūnų) kapelionu. Į tas mokyklas lankosi daugiausia lietuvių vaikai (į Dūkšto mokyklą iš Kaniūkų, Drįškūnų, Degutėlių, Girutiškės), o pats kapelionas lietuviškai nemoka. Kaip gi jis juos moko? Nejaugi tikybos dėstymas toks paprastas dalykas, kad mažus vaikus galima išmokyti pirštų pagalba? Kodel kun. S. imasi tokio darbo, kurio gerai atlikti neišgali? Girdėjome, kad kun. S. dar važinėja Ignalinon ir tur būt padarys tą patį, ką padaręs yra ir pas mus. Gaila ignalinięčių. *Smalsus.*

Rimšė. Rimšės apylinkė yra grynai lietuviška. O tuo tarpu šis kampelis taip liūliuojamas lenkomanų, kad vietos gyventojai net ir valsčiuj neturi savo žmonių. Ten sėdi svetimi. Ir kai priseina prašymai parašyti, ar kokie liūdymai išimti tai jau tikra bėda. Prašymui parašyti, tai dar kiaušiniai gelbsti, o liūdymui gauti nei dešros su kumpiais negelbsti. Mat mūsų žmonių didžiuma lenkiškai susikalbėti nemoka, o valsčiaus ponai lietuviškai nesupranta. O tuo tarpu, kai būna valsčiaus rinkimai, mūsų žmonės miega: „вот kū Dievulis duos, tas ir bus geras". Paskiau patys sau pirštus graužia. Sakysime, kad ir dabartinis vuitas p. F. Červinskas, be rinkimų vadovauja jau kelinti metai, o žmonės aimanuoja. Ir tik tuomet galės atsidusti, kai išrinks savo atstovus. *Ant. Bijūnėlis.*

ŪKIO SKYRIUS.

Kiaulių penėjimas.

(Tąsa)

Antrasis kiaulių penėjmo laikotarpis.

Čia paduosime keletą lentelių, kurių galima prisilaikyti antrame kiaulių penėjimo laikotarpyje. Kad lašiniai būtų geresni ir skanesni, antrame penėjimo laikotarpyje penimėms kiaulėms reikia duoti kiek galima daugiau smiltų.

LENTELĖ Nr. 1.

Kiaulių gyvasis svoris	Įvairių varpinių javų miltų mišinio	Liesojo pieno ar posukų.	Šutintų bulvių	Neturint liesojo pieno, galima duoti žemės viešusų išspaudų
145—154	3 kg. 800 gr.	3 kg. 500 gr.	5 kg. — gr.	440 gr.
155—164	4 " — "	3 " 800 "	5 " 200 "	470 "
165—174	4 " 300 "	4 " 100 "	5 " 400 "	500 "
175—184	4 " 500 "	4 " 400 "	5 " 600 "	530 "
185—194	4 " 800 "	4 " 700 "	5 " 800 "	570 "
195—204	5 " — "	5 " — "	6 " — "	600 "
205—214	5 " 300 "	5 " 300 "	6 " 200 "	640 "
215—224	5 " 600 "	5 " 600 "	6 " 400 "	680 "
225—234	5 " 900 "	5 " 900 "	6 " 600 "	714 "
235—244	6 " 200 "	6 " 200 "	6 " 800 "	750 "
245—254	6 " 500 "	6 " 500 "	7 " — "	780 "

Šeriant kiaules sulig lentelės Nr. 1, galima pamėginti duoti vietoj bulvių žalių arba šutintų morkų, kurių kiaulėms reikėtų duoti daugiau kaip dvigubai, negu bulvių (pav. vietoj 5 kg. bulvių—12 kg. morkų).

Jei kiaulės bulvių arba morkų ėsti negalėtų, reikia jų sumažinti, o padidinti miltų. Kadangi gerus lašinius gausime tik tada, kai šiame penėjimo laikotarpyje duosime kaip galima daugiau miežinių miltų, tai penint kiaules šiame laikotarpyje didelių pakeitimų pašaruose netenka daryti.

LENTELĖ Nr. 2.

Kiaulių gyvasis svoris	75 kg. miežių 25 kg. ankštinių javų miltų mišinio	Šutintų bulvių	Bulvių vietoje galima duoti žalių arba šutintų morkų
145—154	4 kg. 400 gr.	4 kg. — gr.	9 kg. — gr.
155—164	4 " 700 "	4 " 200 "	9 " 400 "
165—174	5 " — "	4 " 400 "	9 " 800 "
175—184	5 " 300 "	4 " 600 "	10 " 200 "
185—194	5 " 600 "	4 " 800 "	10 " 600 "
195—204	5 " 900 "	5 " — "	11 " — "
205—214	6 " 200 "	5 " 200 "	11 " 400 "
215—224	6 " 500 "	5 " 400 "	11 " 800 "
225—234	6 " 800 "	5 " 600 "	12 " 200 "
235—244	7 " 100 "	5 " 800 "	12 " 600 "
245—254	7 " 500 "	6 " — "	13 " — "

Kai kiaulės jau nebenoriai ėda pašarą, tai jau būtų laikas jas papiauti arba parduoti. Suprantamas dalykas, ūkininkas pats turi apskaitliuoti, ar kiaulės apmoka sušeriamą joms pašarą, ar ne. Todel, norint užsiimti kiaulių penėjimu ir iš to turėti pelno, būtinai kiaulės reikia kas 7—10 dienų pasverti.

Kad geriau suprasti, kaip tas darbas atlikti, paduosiu čia vieną pavyzdį: pasvėrę penimę kiaulę ir sužinoję, kad ji sveria 200 kg., tai pagal lentelės 2 turime jai sušerti per dieną 5 kg. 900 gr. miltų ir 5 kg. šutintų bulvių. Praslinkus 7 dienoms vėl pasveriame ir randame, kad kiaulė sveria 210 kg., vadinasi 10 kg. priaugo. Jei sakysime, kad lašininių kiaulių gyvojo svorio kilogramas kainuoja 2 zlotu ir 40 sk., tai gausime, kad mūsų kiaulė pabrango 24 auksinais. Dabar paskaičiuokime pašarą: per 7 dienas kiaulei sušerta:

41 kg. 300 gr. miltų
po 50 skatikų kg.—20 auks. 65 sk.
35 kg. bulvių
po 12 skatikų kg.— 4 auks. 20 sk

Viso 24 auks. 85 sk.

Per savaitę gavome 85 skatikas nuostolių. Tas mums parodo, kad kiaulė pašaro nebeapmoka ir ją reikia iš tvarto pašalinti.

(b. d.)

Kaip parinkti medelį sodinimui.

Kai kas mano, kad pasodinus didelį medį savo sode galima greit susilaukti ir vaisių. Tačiau nevisuomet taip yra, nes tik atsargiai persodintas medis su gerom šaknim gali greit prigyti ir atsigauti. Juo medis didesnis, tuo sunkiau tai padaryti.

Jaunas medelis visuomet lengviau prigyja ir greičiau pripranta prie naujos vietos. Jauni dviejų-trijų metų medeliai, nors būtų ir be valnikų, dažnai paveja ir net perauga senesnius, tuo pačiu laiku pasodintus medžius.

Tačiau čia reikia padaryti vieną pastabą. Pardavėjai dažnai turi senų, bet mažų medelių-atsilikėlių. Šitokius medelius galima pažinti iš to, kad jų ūgliai būna trumpi, žievė dažnai apaugusi kerpėmis. Toki medeliai neturi vertės.

Geras medelis privalo turėti gerą kelmą, gerą vainiką ir geras šaknis. Kelmas turi būti tiesus, lygus ir nežaizdotas; gyjančios žaizdos nuo nupiaulų šakų nieko nekenkia. Maži kreivumai kelmui reikšmės neturi, nes jie išnyksta medžiui storėjant. Svarbu tik, kad kelmas būtų užtektinai storas. Jis turi išlaikyti vainiko sunkumą net su lapais, kitaip gali nulaužti vėjas. Be to, reikia daboti, kad kelmas apačioje būtų bent vienu trečdaliu storesnis, negu viršuje. Pats vainikas turi būti sudarytas iš keturių ar penkių šakų; pagaliau gali būti iš trijų, bet jokiu būdu ne iš dviejų. Dvišakis vainikas ilgainiui veik visuomet vėjo perskeliamas. Taip pat nepriivalo būti daugiau penkių šakų, nes jos sudaro per tankų vainiką, o vaisių vistiek daugiau neneša.

Pirkėjai dažnai nekreipia pakankamai dėmesio į šaknis, o tai kaip tik yra svarbiausias dalykas. Geras medelis privalo turėti keletą stambių šaknų ir daug smulkių šaknelių. Tos smulkios šaknelės yra svarbiausia medelio dalis. Medelis, kuris turi tik vieną arba dvi nors ir storas, bet plikas šaknis, yra menkos vertės. Iškasant medelį, reikia daboti, kad šaknys būtų užtektinai ilgos, nenubrūžytos ir kuomažiausiai sužeistos. Geriausia pirkėjui pačiam dalyvauti medelio iškasime. Kasti medelius geriausia lietingą ar bent tamsią dieną. Šviečiant saulei ar pučiant stipriam vėjui, iškastų medelių šaknys turi būti tuojau užbertos žemėmis arba pridengtos šiaudais, šlapiu maišu ar kuo kitu, nes plonosios šaknelės beinatant džiūsta ir vėliau nebeatsigauna. Netekęs smulkių šaknelių medelis ilgai skursta.

„M. Ryt.".

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Prisikėlimo bažnyčia Kaune.

Lietuvos Metropolijos arkikyskupas J. Skvireckas šiomis dienomis patvirtino inž. architekto Reinsono padarytą „Prisikėlimo Bažnyčios" projektą. Sulig to projekto, naujai statoma bažnyčia bus gražiausia visoje Pabaltėje. Bažnyčios aukštis sieks 80 metrų, jos viduje galės sutalpinti 6000 žmonių.

Statymo išlaidos numatomos 3½ milijono litų. Iki šiol, spaudos pranešimu, surinkta aukomis pusė milijono litų.

Vytauto Komitetai provincijoje.

Lietuvos spauda praneša, kad šiuo metu visuose, didesniuose Lietuvos miestuose ir net miesteliuose organizuojasi Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukaktuvėms paminėti. Visi komitetai veiks sutartinai su vyriausiuoju komitetu, kurio pirmininku yra pulk. Braziulevičius, o garbės pirmininkas Lietuvos prezidentas p. A. Smetona.

Naujos mintys del Muravjovo politikos Lietuvoje.

Laikraštyje „Ryte" p. P. Šležas net trijuose numeriuose pajudino labai svarbų klausimą apie Muravjovą ir mūsų tautinį atgimimą. Autorius padaręs trumpą Muravjovo charakteristiką ir jo veikimą slopinant 1863 metų lenkų sukilimą, prieina išvadą, kad Muravjovo veikimas Lietuvoje, ypač pakėlimas mūsų liaudies ekonominės gerovės, teikiant jai buvusias iki tol dvarų žemes, netik nebuvo kenksmingas, bet dargi naudingas, davęs pamato tautiniam mūsų atgimimui. Autorius vienoj vietoj sako: „kad Muravjovo politika išėjo mums į naudą". Ir iš tiesų, kad ne spaudos uždraudimas, dar reikėtų pagalvoti, kam Muravjovas yra daugiau žalos padaręs: lietuviams ar lenkams.

Manoma švelniau rašyti.

„Lietuvos Aido" redaktorius p. Gustainis sugrįžęs iš Ženevos pradėjo Kaune tartis su kitų laikraščių redaktoriais del raštų tono sušvelninimo. Paskutinėmis dienomis jau buvo pasitarimas tarp „Lietuvos Aido", „Lietuvos Žinių" ir „Ryto" redakcijų. Tokį mūsų spaudos kultūrėjimą reikia sveikinti.

Savivaldybių rinkimai.

Spalių pirmą dieną visoje Lietuvoje prasidėjo valsčių ir apskričių savivaldybių rinkimai. Kiekvienoje apskrityje rinkimai tęsiasi bent 5 ar 6 dienas. Biržų, Trakų, Ežerėnų, Kretingos ir Panevėžio apskrityse rinkimai jau baigti.

Dabar eina rinkimai Šiaulių, Seinų, Tauragės, Vilkaviškio, Kedainių, Raseinių, Utenos, Ukmergės, Alytaus, Mažeikių, Šakių ir Kauno. Rinkimai turi būti baigti lapkričio 10 d. Rinkimuose dalyvauja nuo 50 iki 80% rinkikų. Į apskričių ir miestų tarybos rinkimai bus vėliau. Ligšiol dar nenustatyta rinkimų tvarka.

Lietuvos vyriausybė perka dr. Vinco Kudirkos namelį.

N. Lietuvos vyriausybė yra nusistačiusi pirkti Naumiesty namelį, kuriame mirė mūsų rašytojas ir Lietuvos himno autorius dr. Vincas Kudirka. Namelis yra labai apleistas. Dėl to Lietuvos vyriausybė žada jį atremontuoti ir paversti dr. V. Kudirkos muziejum. Tam reikalui esą skiriama 15.000 litų. Be to, prie namelio esančiame žemės sklype numatoma užvesti sodelį — skverą.

Lietuvių raštai verčiami žydų kalbon.

Lietuvos žydai seniau mokėdavo lietuviškai susikalbėti, bet jų jaunoji karta visai gerai pramoko mūsų kalbos, baigia lietuvių gimnazijas ir universitetą ir domisi mūsų literatūra. Apie Lietuvą jie daug rašo žydų laikraščiuose, bet mums įdomu, kad vienas jų p. Leiba Glicmanas verčia žydų kalbon gražesnes Maironies, Sruogos, Giros ir kitų poetų eiles. Dabar jis ruošia išleisti žydų kalba visą lietuvių poezijos rinkinį. Jaunam žydų poetui lietuvių visuomenė linki kuogeriausio pasisekimo.

Urvas po žeme.

Kaune Rotušės kieme, taisant kanalizacijos vamzdžius, kelių metrų gilumoj darbininkai atkasė didelę mūrinę sieną. Pie sienos rasta daug žmonių kaulų ir griaučių. Spėjama, kad urvas jungė senovės miestą su p limi.

Švedų degtukai.

Švedų degtukų sindikatas, padaręs sutartį su vokiečiais, tariasi dabar su Lietuvos vyriausybe del degtukų pardavinėjimo Lietuvoje. Švedų degtukai geri ir vyriausybė yra linkusi tuo reikalu su švedais susitarti.

Paskutinės žinios.

Deladier atsisakė sudaryti kabinetą.

Telegramos iš Paryžiaus praneša, kad prancūzų radikalų vadas Deladier atsisakęs sudaryti vyriausybę, nes nesutikęs įeiti į tą vyriausybę Briand'as ir socijalistų partija. Dabar pavesta sudaryti kabinetas senatoriui Clementel'iui, kuris apsiėmęs tai padaryti. Senatorius Clementel'is manąs sudaryti respublikonišką kabinetą ir jau pradėjęs derybas su Briandu, be kurio šiuo metu tiesiog negalima jokia prancūzų vyriausybė. Kartu sen. Clementel'is vedąs derybas su respublikonais, o tame skaičiuje ir su Herriotu. Ar pavyks sen. Clementeliui sudaryti vyriausybę, tuo tarpu dar nieko tikro nežinia.

Baisi mirtis liepsnose.

Pereitą trečiadienį anksti Pračiūnu sodžiuje, Daugeliškio valsč. Švenčionių apskr. gyventojas Blažiejus Pasejūnas ir jo duktė Veronika anksti rytą kūlė kluone rugius. Kluone degė paprasta žibalinė lempa. Bekuliant del neišaiškintų priežasčių nugriuvo nuo viškų sudėti javai prispausdami kūlėjus. Tuo pat laiku užsidegė šiaudai ir nedaug trukus dėgė visas kluonas. Tėvas su dukterimi prispausti degančiais šiaudais sudegė baisiausiose kančiose.

Šis atsitikimas turėtų priminti mūsų ūkininkams, kad nešantis šviesą kluonan, kur sukrauta javai, reikia labai saugotis, visų pirma pageidautina, kad žibalinės lempos būtų įdėtos į stiklinius švyturius (letarnes).

VIETOS KRONIKA.

Dar skaitykla.

Lietuvių Mokslo Draugijos Valdyba praneša, kad Draugijos knygynas nuo š. m. lapkričio mėn. 4 d. jau atidarytas viešai naudotis.

Darbo valandos tik šiokiomis dienomis. 10—13 ir 16—21.

Tėvų Komitetas.

Vytauto Didžiojo gimnazijos mokinių tėvų ir globėjų susirinkimas yra šaukiamas gimnazijos bute (Pilypo g-ve, 3 nr.) šį sekmadienį lapkričio mėn. 3 d. 4 val. po piet. Prašoma visi susirinkti, nes bus renkanias *Tėvų Komitetas*.

P. Paplauskas tikisi.

Lietuvos emigrantai, atsiradę mūsų krašte 1927 metų rudenį, galutinai iškriko, išsisklaidė; beliko tik vadai, ir aprūpinti šiltomis vietelėmis jaunieji sinekūrininkai. Iš tų vadų kartas nuo karto pasirodo viešai tai Paplauskas, tai „Berlyno" atstovas (dabar jau Vilniaus universiteto teisių fakulteto studentas) Ancevičius, tai dar vienas kitas. Šiems ponams vargo nėra, nes jiems nieko netrūksta. Užtat jie dažnai kelia balsą, protestuoja prieš Lietuvę esančią tvarką, šaukia gelbėti darbo žmones, žodžiu šiuo tuo atsimoka. Štai kad ir dabar P. Papl. lenkų socijalistų organe „Robotnik" Nr. 307 išspyškino sieksninį straipsnį prieš Lietuvą pakartodamas seną dainelę. Tik gale pridėjo, kad tikisi atgauti laisvę.

Įdomu. Bet kartu norėtųsi p. Paplauską ir K°. paklausti. Jeigu pabėgot nuo vienos diktatūros, tai kam meilintis kitai?

Lenkų knygynai užsidaro.

Nesenai dar Valstybės Iždinė išlicitavo didžiausį Vilniuje lenkų mokytojų knygyną, jau girdime, kad likviduojamas kitas, ilgus metus Vilniuje veikęs Makovskio knygynas. Šį kartą tam knygynui padeda likviduotis Vilniaus miesto taryba. Reikia pridurti, kad tas lenkų knygynas ilgus metus gerai laikėsi, esant Vilniuje rusams.

Muzikos archivas ir muziejus.

Eidami Rygos traktatu, bolševikai sutiko lenkams grąžinti 119 dėžių su muzikos muziejaus ir archivo turtu, kurs karo metu buvo išvežtas iš Vilniaus. Iš to matome, kad Maskva Rygos traktata pradeda taikinti Vilniui. Ar tai sutinka su 1920 metų Moskvos sutartimi? Ir ką daro Lietuvos atstovas Maskvoje poetas Baltrušaitis? Kodel Pivašiūnų, Užpalių ir kitų Lietuvos bažnyčių varpai atsidūrė Varšuvoje?

Gudai neleidžia sau akių muilinti.

Mes savo metu minėjome, kad lenkai norėdami palengvinti gudams išmokti lenkiškai, išleido Lvove lotynų raidėmis gudišką elementorių, kuris visais atžvilgiais pasirodė netikęs, o ypač iškraipyta kalba. Del to elementoriaus užprotestavo visos, be skirtumų gudų organizacijos ir draugijos. Tas elementoriaus pasirodymas privertė net gudų katalikus pamesti lotynų raides ir pradėti spausdinti kirilica (rusų raidėmis). Vienintelis, lotynų raidėmis spausdinamas Vilniuje gudų laikraštis „Biel. Krynica", šio mėn. 26 d. jau išėjo rasų raidėmis.

Matome, kad gudai moka sutartinai ginti savo kalbos teises ir neleidžia muilinti jiems akių.

Kas ko nori, apie tai ir kalba.

Pereitą antradienį vilniškė lenkų „Słowo" pirmoje vietoje įsidėjo iš Kauno (rašyta, žinoma, Vilniuje) sensacingų žinių, kad girdi nauja Lietuvos vyriausybė vedanti derybas su Latvija geresniam susiartinimui ir reikalaujanti kai kurių lengvatų lietuvių mokykloms Latvijoj. Užtat žadanti iš savo pusės peržiūrėti savo nusistatymą del Liepojos.—Romnos geležkelio linijos, ir jau Lietuva pradėjusi tuo klausimu derybas su lenkais Latvijai tarpininkaujant.

Ši žinelė, be abejo, yra sufabrikuota Vilniuje, o ne Kaune, kaip rašo „Słowo" ir neturi jokio tiesos pagrindo.

Lenkijos profesoriai Lietuvoje.

Tenka patirti, kad Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto rūpesniu, Nepriklausomos Lietuvos vyriausybė išimties keliu, davė savo sutikimą dviems įžymiems lenkų mokslo vyrams: d-rui prof. Włodzimierz'ui Antoniewicz'iui ir d-rui prof. Władysław'ui Sienkiewicz'iui įvažiuoti Nepriklausomon Lietuvon pro Vievį.

Dar nauji 'kvalifikuoti mokytojai.

Be paskelbtų pereitame „Vilniaus Rytojaus" numeryje išlaikiusių egzaminus cenzui įgyti mokytojų pavardžių, dar išlaikė: Kazlauskaitė Jadvyga, Kuzmickaitė Apolonija, Paukštytė Marė ir Šimanskaitė Marė.

Priėmimo valandos L. V. Lietuvių Komitete.

Nuo šio mėn. 4 dienos, tai yra nuo pirmadienio, priėmimo valandos Laikinajame Vilniaus Lietuvių Komitete yra nustatytos 13 — 14 (1 — 2 po pietų) valandomis kas dieną, išskyrus šeštadienius ir šventadienius. Tomis pačiomis valandomis veikia ir Komiteto raštinė.

Bylos galas del plečkaitininko Kedžio.

Pereitą trečiadienį Vilniaus Apygardos Teismas prie uždarų durų nagrinėjo dviejų Jankaučiznos gyventojų lietuvių Kazio Purvinio ir Račinsko bylą, kurioje jie buvo kaltinami del plečkaitininko Kedžio išnykimo iš Jankaučiznos sodžiaus, kur jis buvo pernai pavasarį nuvykęs. Gynė adv. M. Senkevičiūtė. Abudu kaltinamieji išteisinti ir paleisti.

Ant Varėnos tilto uždrausti pasimatymai.

Nuo kurio laiko demarkacinėj linijoj ant Varėnos tilto dažnai buvo leidžiama iš vienos ir kitos pusės gyventojams sueiti ir pasimatyti. Šiomis dienomis, kaip praneša laikraščiai, Nepriklausomosios Lietuvos Vidaus Reikalų Ministerija tuos pasimatymus uždraudė ir dabar gyventojai toje vietoje pasimatyti negalės.

Trumpai apie viską.

— Prūsų vyriausybė padovanojo Popiežiui jo kunigavimo auksinio jubiliejaus proga servizą 60 žmonių. Šis servizas yra kopija raudono servizo, kuris buvo 1768 m. padovanotas Fridrichui Didžiajam.

— Amerikos prezidentus Huveris viename mieste pasakęs ilgą kalbą, kurioje nurodė, kad Amerika del jūrų apsiginklavimo apsiribojimo galėsianti sutaupyti daug pinigų. „Kardai būsią perdirbti į arklus", — pabaigė savo kalbą Amerikos prezidentas.

— Meksikoje nesenai išleista įstatymas, kuriuo iš moterų atimamos politinės teisės; moterys negalės balsuoti per prezidento rinkimus lapkričio 17 d.

— Vienoje del studentų tautininkų su socialistais susirėmimų, politechnika tapo uždaryta.

Redakcijos atsakymai.

P. Amerikos Lietuvaitei. Jūsų laišką gavome — ačiū. Malonu mums girdėti, kad taip mylite „Vilniaus Rytojų". Taip, Tamstele, Vilnius nuo Lietuvos atskirtas *visiškai;* todel mes negalime vartoti kitokių pačto markių, kaip tik lenkiškas, ir todel priversti esame dėti ir „poczta polska" ir „przesyłka opłacona ryczałtem". Jums, kurie nepažįstate tos kalbos ir esate ragavę Amerikos laisvės, visa tai nesuprantama. Į kitus klausimus negalime atsakyti... Duokite mums savo pilną adresą.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas

„RUCH" Spaustuvė, Totorių g.